

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

**Спеціалізація 035.41 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»**

Дидактичний потенціал пісень на заняттях з іноземної мови

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПР-62

Шинкаренко Аліна Олександрівна

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доцент

Єгорова Олеся Іванівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	5
1.1 Пісня як дидактичний інструмент навчально-виховної діяльності.....	5
1.2 Впровадження мультимодального підходу на заняттях з іноземної мови.....	11
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	14
2.1 Робота з пісенним матеріалом на різних етапах навчання.....	14
2.2 Використання пісень на різних рівнях володіння німецькою мовою.....	17
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Внаслідок глобалізації та технологічного прогресу іноземна мова почала широко вивчатися та викладатися. Це означає, що вивчення іноземної мови є справді корисним, бо спеціалісти зі знаннями іноземних мов мають багато нових можливостей і відкривають перед собою двері завдяки своїм навичкам.

Сучасне викладання має відповідати рівню розвитку суспільства, тому вимагає нових методів. Інтерактивні методи та інноваційні технології змінили традиційні підходи до навчання.

Одним із ефективних підходів, орієнтованих на оволодіння мовою, є розучування пісень на уроках, що стимулює розвиток пізнавальних інтересів учнів, їхньої емоційно-вольової, мотиваційної та мовленнєвої сфер, а також усіх видів мовленнєвої діяльності.

Ефективність використання пісень на уроках іноземної мови досліджується довгий час як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема, В. Грун [15], Б. Каст [17], І. А. Бастідас [6], Посвистак Ю. С. [4], Дьяченко Н. П., Карпенко О. О. [1] та інші педагоги, які розкрили потенціал пісні. Б. Каст дає рекомендації використання пісні на різних етапах вивчення іноземної мови [17]. Дослідження вченого В. Груна полягає у вивченні впливу музики на підвищення запам'ятовування [15]. Ю. С. Посвистак [4] розглядає поетичні твори як позитивний практичний засіб формування іншомовної продуктивної компетентності. Г. Кресс та Т. ван Леейвен [18] заклали основи теорії мультимодального підходу, який можна використовувати у вивченні іноземної мови.

Включення пісенного матеріалу в дидактичний процес сприяє оптимізації викладання іноземної мови, забезпечує більш глибоке її засвоєння, виступає як ефективний спосіб підвищення мотивації до навчання, підготовки до успішного міжкультурного діалогу. Питання використання іншомовних пісень у вченні іноземної мови на різних етапах і рівнях володіння мови та систематизація відбору автентичного пісенного матеріалу є досить **актуальним** на сьогодні.

Об'єктом дослідження є пісенний іншомовний матеріал; **предметом** дослідження – дидактичний потенціал використання цього матеріалу на уроках німецької мови.

Метою бакалаврської роботи є дидактизація пісенного матеріалу на заняттях з іноземної мови.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) визначити понятійний апарат дидактики необхідного для дослідження
- 2) дослідити теоретичні засади застосування пісенного матеріалу на уроках іноземної мови;
- 3) визначити основні принципи роботи з пісенним матеріалом;
- 4) проаналізувати етапи роботи з пісенним матеріалом;
- 5) розкрити значимість мультимодального підходу в навчальному процесі;
- 6) розглянути приклади пісень як додатковий матеріал для закріплення фонетичних, лексичних, граматичних та комунікативних навичок.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, вивчення та узагальнення позитивного досвіду роботи вчителів, спостереження живого педагогічного процесу в динаміці, пробне навчання – застосування теоретичних положень на практиці, бесіда – обговорення матеріалу.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів учителями під час їхньої професійної педагогічної діяльності на курсах практичної підготовки з німецької мови для підвищення результативності учбового процесу та заохочення учнів до навчання.

Робота складається з 2 розділів, списку використаних джерел, вступу, висновку та додатків. Загальний обсяг роботи складає 31 сторінку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1.1 Пісня як дидактичний інструмент навчально-виховної діяльності

Галузь педагогіки, що пояснює для чого вчити, чому навчати і як навчати, називається дидактика. Термін походить від давньогрецького слова “didakticos”, що в перекладі означає «повчальний» [29, с. 88]. Вагомий внесок у розвиток світової дидактики зробив великий чеський педагог Ян Амос Коменський, який трактує це поняття як універсальне мистецтво навчання та виховання, мистецтво вчити всіх і всьому у своїй фундаментальній праці «Велика дидактика» [10].

Я. А. Коменський виділив основні дидактичні принципи навчання: своєчасність, забезпеченість, наочність, поступовість, корисність, доступність, послідовність, системність, міцність, ґрунтовність, облік вікових та індивідуальних відмінностей, активність, самодіяльність і самостійність, моральність [10, с. 112-123].

Дидактика являє собою галузь педагогічної науки, предметом вивчення якої є теорія освіти і навчання, виховання в процесі навчання. Дидактика з наукової позиції обґрунтовує закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання [3, с.68]. Дослідження в області дидактики спрямовані також на пошук, розробку й обґрунтування нових принципів і стратегій навчання, інноваційних методик і педагогічних технологій, на розробку нових систем навчання відповідно до потреб суспільства і досягнень науково-технічного і соціального прогресу.

Сьогоднішня практика викладання іноземної мови показує, що вчителям доводиться знову й знову думати про те, як підвищити ефективність навчального процесу, а також як максимально мотивувати та активізувати учнів, як навчання зорієнтувати на успіх вивчення мови.

Використання пісень під час вивчення іноземної мови має багато переваг порівняно із традиційними методиками [20, с. 113]. Зупинимось на цьому виді роботи, коли тренуються всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання й письмо). За допомогою пісень практикується та перевіряється розуміння прослуханого, вміння висловлюватися, вимова (наприклад, під час колективного виконання пісні), здатність читати (читаючи текст перед прослуховуванням), а також здатність писати (написання тексту).

Для правильного підбору пісні на урок іноземної мови необхідно враховувати методичні принципи відбору пісенного матеріалу:

- 1) принцип автентичності передбачає пізнавальну діяльність учнів у сфері лінгвокраїнознавства;
- 2) принцип мотивації та емоції визначається багатьма факторами: емоційним станом учнів, інтересами, цілями тощо;
- 3) принцип методичної цінності передбачає формування мовних умінь і навичок учнів [11, с. 61].

Можна виділити методи навчання іноземної мови, що ґрунтуються на принципах:

- 1) комунікативний метод (мовні навички розвиваються в процесі живого спілкування);
- 2) суггестопедія (учні отримують віру у власні сили і здібності) [28];
- 3) аудіолінгвальний метод (багаторазове повторення мовних структур);
- 4) граматико-перекладний метод (систематичне вивчення граматики);
- 5) структурний метод (удосконалення використання структурних моделей) [26, с. 5].

Однією з найважливіших причин використання пісень та музики з дидактичної точки зору, без сумніву, є їхня автентичність. Пісні німецькомовних авторів зазвичай стосуються тем, які є актуальними в німецькомовних країнах. Багато з них мають ідіоматичні вирази. Також пісні дають учням можливість почути регіональні діалекти іноземної мови та порівняти їх зі стандартною

мовою [22, с. 99]. Мова пісень жива і дуже часто нагадує повсякденну мову. Це мова, яку молодь хоче зрозуміти та вивчити.

Ще одна причина використання пісенного матеріалу та музики на уроках – покращення атмосфери в класі. Одноманітність стомлює дітей, а пісня дає можливість опанувати мовний матеріал із задоволенням. Музика піднімає настрій учням. Крім того, спільне виконання пісні може зняти втому.

Серед пісень, створених для навчання, можна знайти пісні, які поєднуються з ритмічним плесканням в долоні, ігровими діями, танцями, мімікою і жестами. Такі пісні, з одного боку, створюють можливості для фізичного розслаблення під час гри і танцю, а з іншого – підсилюють мовне засвоєння [22, с. 104]. Музика розслабляє і заспокоює учнів, що дозволяє їм швидше запам'ятовувати певні факти і зберігати їх в пам'яті протягом тривалого часу. Музика стимулює учня до спілкування.

На думку професора лінгвістики університету м. Наріньо І. А. Бастідаса, музика – це дуже корисний на уроках іноземної мови інструмент, тому що вона може викликати почуття й емоції. В той же час музика дає учневі розслаблення за допомогою ритму, сприяє зниженню стресу і занепокоєння, мотивує учнів і полегшує процес вивчення іноземної мови [6, с. 65]. Емоційно важлива інформація краще зберігається, тому що лімбічна система в мозку поєднує розумові процеси з емоціями, які стають особисто значущими.

Вчений В. Грун досліджує зв'язок між лінгвістикою та музикою. За сприйняття кольору, руху та музики відповідає права частина головного мозку [22, с. 102]. В поєднанні з лівою частиною головного мозку, що відповідає за логіку, слова запам'ятовуються швидше. При запам'ятовуванні працюють обидві півкулі головного мозку. На думку професора доктора В. Груна, спів і говоріння мають спільну базу нейронних механізмів [14, с. 189]. Цікавим виявляється те, що музика спілкується з усім організмом людини. Ритм поєднується з руховою системою, звук зі слухом, слова пісні із мовними центрами, настрій пісні викликає емоції. При використанні пісень і музики

розвивається рефлексивне мислення, незалежно від того, свідоме воно чи ні, яке грає важливу роль в вивченні іноземної мови [14, с. 193].

Використання пісень під час вивчення іноземної мови розширює лексичний запас учнів, закріплює правильну артикуляцію та вимову звуків, допомагає запам'ятовувати граматичні конструкції, збагачує уяву, викликає позитивні емоції, створює високу мотивацію та дружню атмосферу на уроці [22, с. 116]. Пісня є потужним інструментом для засвоєння знань, що прискорює процес навчання.

Працюючи з піснями, учні практикують багаторазове повторення мовних фраз, що сприяє мимовільному запам'ятовуванню, а також доводять свої граматичні і лексичні навички до автоматизму. Автоматизація досягається передусім через багаторазове прослуховування, а також її наспівування вголос. Наприклад, повторюваний приспів з простою мелодією і ритмом швидше запам'ятовується. Пам'ять зміцнюється не тільки завдяки повторенням слів, а й завдяки мнемотехнічним засобам запам'ятовування слів за звуковою подібністю [16, с. 34]. Ритм пісні та емоції, що викликає пісня, сприяють покращенню мовних навичок.

З піснею словниковий запас учнів збагачується іншомовними фразеологічними зворотами, які необхідно знати, так як вони є частиною мовної культури відповідної країни. Пісня допомагає міжкультурно-орієнтованому навчанню. За словами професорки Гамбурзького університету, перекладачки та лінгвіста Ю. Хаус, вивчення словникового запасу є «воротами до культури» [7, с. 92]. Пісні містять інформацію про культурні та історичні цінності певної країни. І німецькі естрадні пісні, й добре відомі німецькі народні пісні є носіями німецькомовної культури й, безперечно, є частиною німецької літератури.

Пісня може бути використана в будь-якій частині уроку. Її вибір і розміщення в структурі уроку залежить від методичної задачі вчителя.

Найчастіше пісня використовується в складі основної частини уроку: введення нової лексики, нових граматичних конструкцій, виконання завдань і вправ з тренування окремих навичок й умінь, порівняння й аналіз тексту,

закріплення матеріалу тощо. Також музичний ряд можна використовувати для релаксації чи фізкультхвилинок як в середині, так і в кінці уроку.

Викладач коледжу і співробітник Гете-Інституту в Мюнхені Б. Каст рекомендує використовувати пісні на різних етапах навчання. Але він зазначає, що не можна цю концепцію застосовувати до всіх пісень у всіх навчальних ситуаціях. Б. Каст поділяє вивчення іноземної мови за допомогою пісні на п'ять етапів:

1) етап попередньої організаційної презентації, на якому учні знайомляться з піснею через мелодію, ритм, звук і, як правило, тільки на другому етапі через текст;

2) етап семантизації, на якому вчитель пояснює учням необхідні для розуміння тексту лексичні одиниці;

3) етап тренування фонетики, в рамках якого учні виконують вправи для покращення вимови та інтонації. Можна використовувати навушники для концентрації уваги на вимові, довжині голосних звуків та інтонації. Учні наслідують вимову слів або речень, які повторюються спочатку хором, групами, а потім окремо;

4) етап практики співу, тобто фаза спільного співу;

5) етап перенесення, тобто застосування набутих знань або навичок в нові життєві ситуації [17, с. 172-187].

Дані етапи створюють підґрунтя для повного, комплексного і нерозривного вивчення будь-якої теми з використанням пісні на уроках іноземної мови.

Організаційна функція заняття важлива як для вчителя, так і для учня. У основі процесу навчання знаходиться учень зі своїми задатками, здібностями та інтересами, із власним баченням навколишнього світу, своїм власним життєвим та навчальним досвідом, із тільки йому/їй притаманними мисленням, пам'яттю, уявою. Щоб правильно побудувати навчальний процес вчитель повинен спочатку оцінити інтелектуальні здібності учня, його підготовку до засвоєння нового навчального матеріалу, визначити елементи дидактичної системи,

врахувавши рівень розумового розвитку учня, рівень його досягнень та його індивідуально-типологічні якості. Потім вчителю слід активізувати цю дидактичну систему, ставлячи учневі завдання для того, щоб оцінити ступінь навчальних досягнень для подальшого корегування навчальної діяльності [3, с. 63; 30].

Ставляючи конкретну ціль навчання, учителю слід визначити рівень засвоєння навчального матеріалу кожного учня, до якого він має дійти. Рівень інтелектуального розвитку учнів класу різний. Тому, ставлячи однакові завдання, не можна забезпечити усіх учнів високим рівнем знань [3, с. 68]. Підбираючи пісенний матеріал, вчитель має враховувати рівень мовленнєвої компетенції, вік та інші особливості учнів.

Пісні можуть добре збагатити уроки. Але підбирати пісенний матеріал треба виважено, бо якщо вчитель використовує дуже повільні або швидкі пісні, учні можуть втратити мотивацію та інтерес до занять.

На початковому рівні рекомендується брати коротенькі пісні, бажано повільного темпу, що мають просту лексику, чітку артикуляцію, просту мелодію. Для середнього рівня можна використовувати пісні, які мають складнішу лексику, можливо, навіть з ідіоматичними виразами, з складними граматичними конструкціями. Для високого рівня знань учнів передбачаються пісні з елементами розмовного стилю чи місцевого діалекту. Одну й ту саму пісню можна використовувати для різних вікових категорій учнів, відповідно рівню їхніх знань [13, с. 129].

Не доречно використовувати пісні із занадто швидким темпом, з некоректною лексикою, або пісні, де музика заглушує слова, не можна брати пісні, які принижують людську гідність чи є дискримінуючими.

1.2 Впровадження мультимодального підходу на заняттях з іноземної мови

Сучасне суспільство вимагає нових технологій і засобів навчання, які мають відповідати рівню розвитку суспільства. Змін потребує і область мовної педагогіки. Наразі постає питання, як навчання іноземної мови може бути розвинене за допомогою нових технологічних рішень.

Сучасний розвиток суспільства потребує удосконалення інформаційних технологій, які виводять використання мультимодальності на вищий рівень. Термін «мультимодальний» спирається на розуміння модальності, яке прийняте в психології, нейрофізіології та інформатиці: модальність – це тип зовнішнього стимулу, сприйманого одним із почуттів людини, насамперед чергу зором і слухом [5 с. 190].

Мультимодальність – це здатність людини суміщати кілька способів засвоєння матеріалу: вербальний, візуальний, кінесичний (жестовий) [2, с. 56].

Основна аксіома мультимодальності полягає в комунікативній взаємодії – в плані виробництва, відтворення й осмислення дискурсів, використання декількох семіотичних модусів і ресурсів, що взаємодіють між собою, з метою продукування смислів [19, с. 72]. Мультимодальністю називають поєднання множинних семіотичних ресурсів (лінгвальних та паралінгвальних). Вона об'єднує класичну лінгвістику, паралінгвістику, невербальну комунікацію, графічну лінгвістику та візуальну комунікацію.

Основу теорії мультимодальності заклали британський професор семіотики і викладання Г. Кресс і голландський мовознавець і семіотик Т. ван Леейвен – автори однієї з найвпливовіших книг на тему мультимодальності “Reading Images: The Grammar of Visual Design”.

Г. Кресс визначає мультимодальність як процес спілкування із залученням різних модусів. Визначення модусу як наукової концепції мови все ще розвивається і вдосконалюється. Загальновідомими семіотичними модусами є мова, зображення, жести, написання, звукове супроводження, які передаються

через різні перцептивні модуси: візуальне, аудіальне, тактильне, нюхове й смакове сприйняття [18, с. 21].

У дидактиці вважається, що кожен учень має домінуючий канал сприйняття, за допомогою якого відбувається навчання. Навіть якщо учень віддає перевагу певному каналу сприйняття під час навчання, одночасне використання різних каналів сприяє більш активній діяльності мозку, що приводить до більш результативного навчання, ніж використання єдиного домінуючого каналу [9, с. 46].

Доктор наук, професор лінгвістики Р. Вільямсон і психолог А. Реснік вважають, що мультимодальний текст дає можливість по-новому бачити світ, який включає в себе крім письмового тексту, образи з власним значенням, звуки, які мають сенс і надають текстам аудіовізуальний характер. Науковці стверджують, що для того, щоб розуміти такий вид завдань, важливо володіти різними видами навичок [19, с. 75]. Мультимодальність впливає на всебічний розвиток учня.

Важливим завданням викладача є вміння навчити учнів спілкуватися за допомогою не лише слів, але й інших невербальних засобів: інтонації, жестів, міміки, рухів [2, с. 57]. У наш час нові інформаційно-комунікаційні технології використовуються в якості практичних помічників в навчальному процесі. Завдяки ним з'являються нові формати текстів, що поєднують вербальний код з невербальним (образотворчим, звуковим, кінесичним, проксемічним тощо) [25, с. 76]. У мультимодальних текстах слово увиразнюється музикою, малюнком, рухами.

Вивчення пісень, безумовно, підпадає під рамки мультимодального підходу, адже передбачає складне переплетення слова, образу, жесту та руху, а також звуку. Мовленнєво-музична робота працює як багатомодальний текст. Сенс та прагматичний потенціал мовленнєво-музичних творів розвивають взаємодію різнорідних семіотичних систем, які об'єднуються та переробляються реципієнтом у певну цілісну сутність. Використання мультимодальних текстів дає позитивні результати у навчанні, оскільки різна інформація – словесна,

звукова та знакова – інтегрує в один універсальний предметний код мислення та надалі обробляється свідомістю індивіда [27, с.189]. Більше того, мультимодальний текст зазнає подвійної або навіть потрійної розшифровки, тобто, отримавши візуальні- та аудіоконцепції, розум індивіда переводить їх в словесну концепцію, таким чином утворюють загальну схему мультимодального тексту.

Можна стверджувати, що поєднання значень, що впливають із цих трьох семіотичних ресурсів (лірика, музика, образ), призводить до появи нового змішаного дискурсного простору у пісні, яка є більш комунікативно ефективною, ніж інші типи мономодальних дискурсів [12, с. 164].

Іншою перевагою у використанні електронних дидактичних демонстраційних матеріалів (презентацій, схем, відео- й аудіозаписів тощо) є підняття зацікавленості, що спонукає учнів до спілкування [21, с. 19]. Прикладом є використання відеокліпів, у яких майстерно поєднано звук, зображення та текст. Вміло підібраний матеріал сприяє навчанню та мотивує учнів.

Але слід зазначити, в поєднанні письмових текстів, зображення і звуку можуть виникнути труднощі, тому що це вимагає більшого когнітивного зусилля, а звук може бути простим відволіканням уваги.

Ефективне використання мультимодального підходу у класі багато в чому залежить від вчителя, якому необхідно підготувати клас і точно знати цілі, які вчитель з учнями можуть досягти.

Отже, мультимодальний підхід у вивчанні іноземної мови являє собою залучення учнів у таку роботу, в якій по можливості задіяні всі канали сприйняття інформації. Робота над формуванням мовних навичок здійснюється за допомогою різноманітних завдань. Це веде до активізації і збагачення словникового запасу, розширює соціокультурну компетентність. Ефективне використання мультимодального підходу позитивно впливає на емоційну сферу учнів і додає мотивації на освоєння іноземної мови.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

2.1 Робота з пісенним матеріалом на різних етапах навчання

Викладачам іноземної мови слід мати добірку автентичних пісень, націлених на практикування мовних і мовленнєвих навичок. На заняттях пісенний матеріал використовується відповідно до мети уроку:

1) відпрацювання фонетики на початковому етапі навчання. Наприклад, для молодших учнів можна використовувати короткі дитячі пісеньки, як-от „Das ABC-Lied“ [37], „Oooh Aaah Uuuh – Vokale im Deutschen“, „Grün, grün, grün sind alle meine Kleider“ [46] та інші;

2) закріплення лексичного і граматичного матеріалу. Пісні можуть бути введені в урок згідно з вивченням відповідної теми (наприклад, тема «Навколишнє середовище» висвітлена в пісні „Etwas tun“, тема «Дні тижня» – в пісні „Laurentia“, тема «Розпорядок дня» – в пісні „Tagesablauf Lied. Täglich Zeitplan für Kinder“ [45], минулий час дієслова закріплюються з піснею „Romanze im Perfekt“, модальні дієслова – з піснею „Alle Kinder wollen lernen“, артиклі – з піснею „Der, die, das – Sesamstrasse“ [46] тощо);

3) формування лінгвокраїнознавчих компетенцій. На уроці може бути розглянутий широкий спектр тем: повсякденна культура, політика, історія, географія, традиції, кухня, міграція тощо. Наприклад, пісні „Die 16 Bundesländer“ [38], „Stolpersteine“ (Trettmann), „Ich bin Ausländer“ (Torpedo Boys) тощо;

4) розвиток мовленнєвих навичок і умінь (наприклад, діалогічне або монологічне висловлювання по змісту пісні);

5) використання музичного твору для релаксації або фізкультхвилинки, щоб зняти напругу й відновити працездатність учнів [44].

На уроках іноземної мови пісні як навчальний матеріал використовуються на таких етапах роботи:

1. Попередня робота (виконується до прослуховування пісні). На даному етапі відбувається ознайомлення з тематичною лексикою, необхідної для розуміння та орієнтування на уроці, розвивається мовна інтуїція, вміння передбачати тему пісні [24].

Даний етап може включати такі види завдань:

- 1) фонетичне відпрацювання складних лексем (хором за вчителем, індивідуально), краще з візуальною опорою, наприклад, з написаними на дошці словами та фразами, що викликають труднощі;
- 2) учні отримують уривок тексту пісні з пропусками слів, які необхідно заповнити, намагаючись передбачити тему пісні;
- 3) учитель роздає учням картки з написаними кількома словами та фразами з пісні. Завдання учнів вгадати, про що це музичний твір;
- 4) закінчити рядок пісні, підбравши риму (завдання на картці);
- 5) співвіднести слова німецькою мовою і їх українськими еквівалентами (завдання на картці). Слова в цьому завданні мають бути взяті з тексту пісні. Мета цього завдання: полегшити розуміння, уникнути прямого послівного перекладу пісні;
- 6) визначити до яких частин мови відноситься ряд слів (на картці/ на дошці);
- 7) знайти й записати синоніми або антоніми до зазначених слів.

2. Основна робота (виконуються під час та після прослуховування пісні та ознайомлення з текстом). Включає в себе прослуховування пісні, розшифровку тексту пісні.

Даний етап може включати такі види завдань:

- 1) робота в парах: розкладання частини тексту у правильній послідовності після двох раз прослуховувань, звірення з текстом під час третього прослуховування. При цьому тренується розуміння прочитаного та прослуханого;
- 2) поєднати іншомовне слово з його перекладом, враховуючи контекст прослуханої пісні;

- 3) вписати з тексту дієслівні форми зазначених дієслів, провідмінити або поставити в усі часові форми;
- 4) скласти речення зі словами і фразами з тексту пісні;
- 5) фонетичне відпрацювання: читання тексту пісні, спів хором разом або без виконавця, караоке;
- 6) записування пісні під диктовку.

3. Закріплююча робота (виконується із набутими знаннями). На даному етапі учні усно та письмово висловлюються за темою пісні.

Даний етап може включати такі види завдань:

- 1) відповідаючи на питання, учні будують логічне, послідовне монологічне висловлювання про сюжет пісні, головну ідею, героїв, своє ставлення;
- 2) робота в парах: складання діалогу за темою пісні;
- 3) написання есе про проблеми, порушені в пісні;
- 4) розіграти інтерв'ю між ведучим на радіо і виконавцем пісні;
- 5) розіграти рольові п'єси на основі головної ідеї пісні. Завдання сприяє застосуванню мовних навичок на практиці. Учні отримують реальну можливість спілкуватись німецькою мовою;
- 6) створення свого власного відеокліпу;
- 7) написання власних пісенних строф або власного тексту пісні [23, с. 58; 35].

Задача викладача – вміло підібрати пісенний матеріал відповідно до поставленої мети уроку та вибрати в процесі навчання ефективні вправи та завдання для практикування мовних умінь і навичок. Аналіз сучасних методичних досліджень дозволяє виділити практичні завдання, для досягнення поставленої мети [8; 33; 47]. Додаткові приклади навчальної діяльності з пісенним матеріалом наведені в додатку А.

2.2 Використання пісень на різних рівнях володіння німецькою мовою

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (нім. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen (GER)) – це документ, присвячений оцінці прогресу в успіхах навчання іноземної мови. Він є загальноприйнятою шкалою вимірювання рівня володіння іноземною мовою: А – елементарний рівень володіння мовою, В – рівень самостійного використання мови, С – рівень компетентного використання мови із проміжними рівнями [41].

Вже з початкового рівня вивчення іноземної мови формуються лексичні, граматичні, фонетичні та орфографічні навички, розвивати які допомагає використання пісень на уроках іноземної мови.

Вміння і навички учня, які формуються на початковому рівні А1:

- 1) аудіювання – розуміння окремих фраз, вимовлених дуже повільно і чітко;
- 2) читання – розуміння елементарних слів, які найбільш часто зустрічаються;
- 3) говоріння – вміння вести коротку бесіду на поширені теми;
- 4) письмо – вміння вставляти пропущені слова в найпростіші тексти.

У перші тижні вивчення німецької мови (на рівні А1) учні знайомляться з висловлюваннями, що призначені для практичного використання, а саме: фрази й формули звертання, привітання, представлення себе, отримання інформації, отримання чи відхилення запрошення тощо. Підручник „Tangram“ (видавництво Hueber) для рівня А1 рекомендує пісню Едуарда фон Яна „Der Tag, wie geht’s“ [36].

Використовуючи цю пісню як частину процесу вивчення іноземної мови, можна виділити основні цілі навчання:

- 1) формування фонетичних навичок – додаткове відпрацювання вимови звуку [ü] і звуку [i];

- 2) формування лексичних навичок – заучування формул привітання („Tag“, „Guten Tag“), представлення себе („Ich heiÙe“, „Mein Name ist“);
- 3) формування граматичних навичок – використання простих питань та відповідей;
- 4) формування соціокультурних компетенцій – виховання культури спілкування, розуміння відмінностей між формами ввічливого та неформального звертання („Wie geht’s?“, „Wie geht es Ihnen?“).

Для відпрацювання лексичних навичок можна робити вправу на доповнення діалогу, вставляючи пропущені слова. Дану вправу можна виконувати індивідуально як під час, так і після прослуховування пісні. На практикування усного мовлення пропонується роботи в парах: складання короткого діалогу, використовуючи фрази з пісні та слова з таблиці „Wie geht’s?“. Вправа виконується після прослуховування пісні. Вправи наведені в додатку Б.

Деякі пісні і музика спонукають учнів рухатися. В цьому випадку можна працювати з такою піснею, як „Arme hoch und Arme runter“ Каті Бреєр та Стівена Янецко [43]. Пісня супроводжується рухами тіла, точно по тексту. Така пісню корисно час від часу використовувати на уроці, особливо в моменти втоми учнів, наприклад, наприкінці уроку, коли концентрація починає падати, або як розминку і фізкультхвилинку, одночасно вивчаючи частини тіла людини.

Учень, який володіє рівнем німецької мови А2 повинен вміти:

- 1) аудіювання – розуміти німецькою мовою окремих фраз і найбільш уживаних слів у висловлюваннях, що стосуються важливих тем;
- 2) читання – розуміти німецькою мовою дуже короткі прості тексти і знаходити в них конкретну, легко передбачувану інформацію;
- 3) говоріння – використовувати прості фрази, підтримувати коротку розмову;
- 4) письмо – вміти писати прості короткі речення або найпростіший текст.

На рівні А2 пропонується використовувати пісні з елементами країнознавства. Наприклад, для ознайомлення з культурою Німеччини пропонується працювати з піснею BVG „Is mir egal“ [34].

Цілі використання цієї пісні визначаються в наступному:

- 1) у формуванні лексичних навичок – ознайомлення з молодіжною мовою, що здається учням особливо привабливим;
- 2) у формуванні соціокультурних компетенцій – виховання толерантності.

Те, що цей рекламний ролик створений на замовлення Берлінської транспортної компанії дозволяє залучити мультимодальний підхід до її опрацювання в контексті вивчення німецької мови. Пропонований піснею відеоряд дає учням уяву про соціальне розмаїття жителів Берліну – представників різних соціальних груп.

Для відпрацювання лексичних навичок пропонується завдання виписати з тексту пісні словосполучення, розподіливши їх на дві колонки „egal“ та „nicht egal“. Вчитель може розділити клас на дві команди для виконання цієї вправи на дошці.

Для розвитку уваги та пам'яті можна застосувати вправу на розміщення фото з кліпу в правильній послідовності. Дану вправу можна виконувати в групах після першого або другого перегляду відеокліпу. Крім того, учні можуть придумати свій кінець пісні, або подискутувати, кого контролери зустрічають у вітчизняному транспорті. Вправи наведені в додатку В.

Рівень вивчення німецької мови В1 вимагає таких вмінь:

- 1) аудіювання – сприймати на слух чітко вимовлені речення на відомі теми. Мова мовців повинна бути при цьому чіткою і відносно повільною;
- 2) читання – розуміти тексти, побудовані на мовному матеріалі повсякденного і професійного спілкування;
- 3) говоріння – використовувати в мові не лише базові слова, але і їх синоніми/антоніми. Вміння висловлюватися в рамках літературної норми на знайомі теми, будувати прості зв'язні висловлювання;

4) письмо – вміти писати зв'язні маленькі тексти.

Для мовного рівня B1, пропонується використовувати пісню музичного гурту Die Prinzen „Deutschland“ [39]. Цільова група: учні від 16 років.

Використовуючи цю пісню на заняттях, можна виділити основні цілі навчання:

- 1) формування лексичних навичок – розширення словникового запасу;
- 2) формування граматичних навичок – ступені порівняння прикметників, прислівники в значенні місця, порядок слів в складнопідрядних означальних реченнях з відносними та питальними займенниками.

Методичною метою використання пісні є формування соціокультурних компетенцій учнів, обговорення стереотипів про Німеччину та німців. На заняттях пропонується учням попрацювати із текстом пісні на пошук інформації за заданими вчителем аспектами, подискутувати про елементи (само)сатири та імпліцитні сенси в тексті (приклади подібних вправ наведені в додатку Г).

Зокрема словниковий запас учнів пропонується розширювати за рахунок завдання: охарактеризувати пісню, підбираючи відповідні прикметники.

Завдання на перевірку розуміння змісту тексту пісні полягає в складанні речень про висвітлення позитивного та негативного образу Німеччини в пісні. Дане завдання виконується індивідуально після прослуховування пісні.

Пісня має не лише навчати граматики та лексики, а ще й ілюструвати виховні аспекти. Такою піснею є відома дитяча пісня Герхарда Шьоне „Jule wäscht sich nie“ («Юле ніколи не вмивається») [42].

Ця пісня допомагає в досягненні таких основних цілей навчання та виховання:

- 1) виховання соціокультурних відносин – фокусування уваги учнів на темі соціального визнання. Пісня постулює, що кожна дитина хоче знайти друзів і бути сприйнятою іншими. Пісня вчить, що здоров'я, чистота й доглянутий вигляд є вираженням зразковості та доброго виховання;

- 2) формування граматичних навичок – зосередження уваги учнів на вживанні прийменника „trotz“ та прислівника „wie“ у складнопідрядному

реченні. Пропонується звернути увагу, з яким відмінком вживається прийменник „trotz“, який порядок слів у складнопідрядному реченні. Опрацювання тексту пісні дає змогу активізувати знання та вміння учнів з тем «Зворотні дієслова» та «Граматичні конструкції інфінітиву з часткою „zu“». Так, учням пропонується завдання знайти в тексті приклади конструкцій, пояснити положення часточки „zu“ в дієсловах із відокремлюваними префіксами, запропонувати переклад конструкції з модальним значенням „haben + zu + Infinitiv“ і „sein + zu + Infinitiv“;

3) формування фонетичних навичок – тренування техніки читання, правильної вимови та інтонації.

Граматичні навички тренує вправа на знаходження в тексті пісні лексем різних частин мови. Вправа виконується як індивідуально, так і в групах після прослуховування пісні та читання тексту пісні. Додатково пропонується завдання на відмінювання виписаних дієслів, прикметників та іменників з артиклями.

Для практикування мовленнєвої діяльності можна застосувати вправу на складання речень або історій з виписаними раніше словами з тексту пісні.

Вправа на заповнення пропусків: доповнити словами текст пісні, дає змогу активізувати знання лексики. Вправа виконується індивідуально після двох раз прослуховувань пісні і перевіряється учнями самостійно після третього разу прослуховування. Приклади вправ до опрацювання пісні „Jule wäscht sich nie“ подано в додатку Д.

На рівні B2 (впевненого середнього володіння мовою) розвиваються такі вміння й навички:

- 1) аудіювання – розуміння лекцій та новин, що містить навіть складну аргументацію;
- 2) читання – читати без проблем журналістських статей, публіцистичних матеріалів, художніх книг;
- 3) говоріння – легко вступати в діалоги з носіями іноземної мови і чітко висловлюватися;
- 4) письмо – вміти писати докладні повідомлення чи есе.

Для рівня самостійного використання мови (B2) пропонується застосування пісні Фее Баденіус (Fee Badenius) „Halbwissen“ [40].

Використовуючи цю пісню як допоміжний матеріал, вчитель може встановити такі цілі навчання:

- 5) формування культурних компетенцій – знайомство учнів з діями та творами німецької літератури;
- 6) формування лексичних навичок – активізація існуючого словникового запасу.

Робота з піснею передбачає різні види вправ: організація тексту з пропусками (повторення лексики), співвідношення слова / виразу за значенням (дефініцією) (семантизація вокабуляру), перефразування, встановлення синонімічних в'язків (розширення словникового запасу), обговорення теми пісні в парах або малих групах (тренування навичок говоріння) (див. додаток Е).

Рівень володіння мовою C1 набагато вищий за середній, і передбачає повноцінне використання іноземної мови, навіть в науковій діяльності. Вимоги на даному рівні висувуються високі:

- 1) аудіювання – розуміння вільного спілкування носіїв мови, незалежно від темпу і структури речень;
- 2) читання – розуміння художніх, документальних і вузькоспеціалізованих текстів високої складності;
- 3) говоріння – вміння спонтанно висловлювати думку, вживання великої кількості різноманітних мовних засобів;
- 4) письмо – вміння логічно й чітко викладати думки в письмовій формі.

Для роботи на рівнях B2.2-C1.1 пропонується пісня Thomas D з гурту Die Fantastischen Vier „Gebet an den Planet“ [49]. Пісня «Молитва за планету» жанру хіп-хоп піднімає тему охорони навколишнього середовища. Пісня засуджує діяння людей – знищення нашого світу разом із живими істотами. Тож проблематика, яка порушується в пісні, може стати темою відповідної усної дискусії в класі.

Застосовуючи цю пісню як допоміжний навчальний матеріал, можна досягти таких цілей навчання:

1) формування лексичних навичок та соціокультурних компетенцій – обговорення теми екологічних проблем, обмін думками, дискутування, знаходження компромісу, проведення опитувань і представлення результатів, виступаючи з доповіддю чи презентацією, опис, аналіз й інтерпретація графіків, формування аргументів за і проти;

2) формування граматичних навичок – вживання модальних часток *denn* і *doch*, Кон'юнктив II, форм пасивного стану, підрядних речень.

Для практикування мовленнєвої діяльності можна застосувати вправу на висловлювання власної думки. Висловлювати думку учень може спонтанно або підготувавши розповідь заздалегідь. Вправа виконується після прослуховування пісні та ознайомлення з текстом пісні. Учні можуть вести дискусії спочатку по двоє, потім по четверо, змінюючи партнерів, поширюючи думками однокласників. Приклади вправ до опрацювання пісні подано в додатку Ж.

Список додаткових пісень для вивчення німецької мови на різних рівнях наведено в додатку И.

Тож, у процесі навчання іноземній мові можливо застосовувати пісні різних жанрів. Але методика використання кожної пісні відрізняється, це залежить і від рівня мовних знань учнів. Зважаючи на своєрідність пісні, потрібна розробка особливого підходу до форм і методів роботи з нею. Для успішного здійснення практичних цілей навчання роботи з піснею варіюються різні типи вправ в залежності від рівня володіння іноземною мовою учнів. Гнучкий підхід до роботи з піснями дозволяє враховувати специфіку конкретної цільової аудиторії і підвищувати мотивацію учнів, що є актуальним завданням викладача в сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

У сучасному глобалізованому та інтернаціональному середовищі зростає потреба у вивченні іноземних мов, що спонукає шукати альтернативні методи викладання.

Пошуком і розробкою інноваційних методик і нових систем викладання займається галузь педагогіки – дидактика. Тому в ході проведення дослідження було розглянуто понятійний апарат дидактики, як науки, що обґрунтовує закономірності, принципи, методи й організаційні форми навчання.

Було визначено, що одним із ефективних методів, орієнтованих на оволодіння іноземною мовою, є розучування пісень на уроках. Дослідивши теоретичні засади застосування пісенного матеріалу на уроках іноземної мови, можна акцентувати увагу на тому, що з використанням пісень задіюються всі види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання й письмо). На підставі опрацьованого матеріалу можна зазначити, що використання пісень є ефективним способом підвищення мотивації та інтересу учнів. Поєднуючи розважальний і навчальний мовний матеріал, пісні є дієвим засобом для розвитку лексичних, граматичних та фонетичних навичок і сприяють формуванню лінгвокультурних та соціокультурних компетенцій.

В ході дослідження, було розглянуто принципи відбору пісенного матеріалу (автентичності, мотивації та емоції, методичної цінності), та виділено методи навчання іноземної мови. Принципи забезпечують розширення лінгвокраїнознавчого кругозору, дозволяють підібрати пісні із легко запам'ятовуючою мелодією, враховуючи вікові особливості та зацікавленість учнів, забезпечує формуванню мовних навичок. Також були проаналізовані рекомендації відомих педагогів, що поділяють пісні на різні етапи навчання (попередньої організаційної презентації, семантизації, тренування фонетики, практики співу, перенесення). Вищезгадані етапи в комплексі дають можливість повного, комплексного і нерозривного вивчення будь-якої теми з використанням пісні на уроках іноземної мови.

Частина роботи була спрямована на дослідження нового засобу навчання – вивчення іноземної мови за допомогою технологічних рішень. В ході вивчення була розглянута мультимодальність як здатність людини суміщати кілька способів засвоєння матеріалу: вербальний, візуальний, кінесичний (жестовий). Було з'ясовано, що чим більше органів чуття задіяно в навчальному процесі, тим він ефективніший.

Практична частина роботи була спрямована на підбір пісень як навчального матеріалу для різних рівнів володіння німецькою мовою (рівень А, рівень В, рівень С). Опрацьовуючи пісенний матеріал, відібраний для використання на уроках для різних рівнів володіння німецькою мовою, були розроблені вправи для розвитку лексичних, граматичних та фонетичних навичок. Вправи, які відповідають цілям навчання, дозволяють учням ефективніше засвоювати навчальний матеріал.

Отже, підводячи підсумок, можна виділити позитивні результати навчання при використанні пісні: вдосконалення навичок вимови, досягнення максимально можливої точності в артикуляції та інтонації, розширення словникового запасу, розвиток умінь і навичок читання, аудіювання, говоріння та письма, тренування та закріплення лексичного і граматичного матеріалу.

Перспективами подальшого дослідження можна назвати дослідження питання використання пісенного та музичного матеріалу на уроках німецької мови, ураховуючи вікові особливості учнів.

Я, Шинкаренко Аліна Олександрівна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Дидактичний потенціал пісень на заняттях іноземної мови» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпенко О. Вивчення іноземної мови через пісню і музику / О. Карпенко // Англійська мова і література. – 2004. – № 12. – С. 2–3.
2. Крекотень О. В. Мультимодальний підхід до роботи з автентичними ресурсами на занятті з іноземної мови / О. В. Крекотень, Л. І. Байдак. // Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». № 20. Том 2. – Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. – 2020. – С. 56–61.
3. Малафійк І. В. Дидактика : навч. посібник / І. В. Малафійк ; за ред. В. М. Вдовиченко. – Київ : Кондор, 2005. – 397 с.
4. Посвистак Ю. С. Використання казок, віршів, пісень та приказок для інтенсифікації вивчення лексичного та граматичного матеріалу на уроках англійської мови / Ю. С. Посвистак. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 46 с.
5. Ущатовська І. В. Мультимодальний підхід як інструмент дослідження мови бренду в сучасних лінгвістичних наукових студіях / І. В. Ущатовська // Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м.Суми, 23-24 листопада 2017 р. – Суми : СумДУ, 2017. – С. 189-191.
6. Bastidas J. A. How to Use Songs in the EFL/ESL class / Jesus Alirio Bastidas // MEXTESOL Journal № 3. – Mexico : Mextesol Association, – 2002. – P. 65-78.
7. Bausch K. R. Fremdsprachenlehrausbildung : Konzepte, Modelle, Perspektiven [Elektronische Ressource] / Karl-Richard Bausch, Herbert Christ, Frank G. Königs – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2003. – Zugriff unter : <https://clck.ru/NuQyj>. – (15.04.2020).
8. Cemillan D. R. Lieder, die ein Deutschlehrer braucht / Dolores Rodriguez Cemillan. – Madrid : Magazin/Extra, 2014. – 57 S.

9. Coffield F. Learning styles and pedagogy in post-16 learning. A systematic and critical review / Frank Coffield, David Moseley, Elaine Hall, Kathryn Ecclestone. – London : Learning and Skills Research Centre, 2004. – 169 p.
10. Comenius J. A. The great didactic of John Amos Comenius [Electronic resource] / Johann Amos Comenius, Maurice Walter Keatinge // The University of Oxford. – Access mode : <https://bitly.su/eh4UL>. – (15.04.2020).
11. Falkenhagen Ch. Musik im Fremdsprachenunterricht / Charlott Falkenhagen, Laurenz Volkmann. – Tübingen : Narr Francke Attempto, 2019. – 278 S.
12. Filardo-Llamas L. When the Fairy Tale is Over: An Analysis of Songs and Institutional Discourse / Laura Filardo Llamas // Music as Multimodal Discourse: Semiotics, Power and Protest. – New York : Bloomsbury, 2017. – P. 159-178.
13. Goethe-Institut (Hrsg.) So lernen Kinder erfolgreich Deutsch: International erprobte Konzepte für den DaF/DaZ-Unterricht / Dr. Luiza Ciepielewska-Kaczmarek, Ernst Endt, Prof. Dr. Angelika Kubanek, Beate Müller-Karpe, Holger Wendlandt ; Redaktion Beate Widlok. – Berlin : Erich Schmidt Verlag GmbH & Co. KG, 2016. – 224 S.
14. Gruhn W. Der Musikverstand: Neurobiologische Grundlagen des musikalischen Denkens, Hörens und Lernens (Olms Forum) / Wilfried Gruhn. – Hildesheim: Georg Olms Verlag, 2008. – 271 S.
15. Gruhn W. Kinder brauchen Musik: Musikalität bei kleinen Kindern entfalten und fördern / Wilfried Gruhn.– Weinheim: Beltz, 2013. – 144 S.
16. Hantschel H.-J. DaF Unterrichten. Basiswissen Didaktik – Deutsch als Fremd- und Zweitsprache / Hans-Jürgen Hantschel, Michaela Brinitzer, Sandra Kroemer, M. Möller-Frorath, Lourdes Ros. – Stuttgart : Ernst Klett Sprachen GmbH, 2013. – 184 S.
17. Kast B. Deutschunterricht planen Neu / Bernd Kast, Peter Bimmel, Gerhard Neuner Stuttgart : Ernst Klett Sprachen, 2017. – 206 S.

18. Kress G. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication* / Gunther Kress, Theo van Leeuwen. – London : Arnold, 2001. – 142 p.
19. Mendoza-Escalante A. *Use Of Multimodal Tools In Teaching English As A Foreign Language* / Alfredo Mendoza-Escalante, Julia Alvarado-Castellanos // *Artículos de investigación Científica y tecnológica* Vol. 6 № 11. – Colombia : Educación y Territorio, 2016. – P. 72-86.
20. Menck P. *Unterricht – Was ist das? Eine Einführung in die Didaktik* / Peter Menck. – Siegen : Universität Siegen, 2016. – 271 S.
21. Müller Ch. M. *Multimodalität und multimodale Kompetenz. Text-Bild-Kommunikate im Social Web* / Christina Margrit Müller. – Zurich : University of Zurich, 2012. – 33 S.
22. Piechocki R. *Lieder und Musik als Förderungsfaktoren interkultureller Kompetenz in der DaF-Didaktik (Posener Beiträge Zur Germanistik)* / Rafat Piechocki. – Berlin : Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2018. – 272 S.
23. Quast U. *Leichter lernen mit Musik. Theoretische Prämissen und Anwendungsbeispiele für Lehrende und Lernende* / Ulrike Quast. – Bern : Hans Huber, 2005. – S. 184 .
24. Quast U. *Mit Musik effektiv Fremdsprachen lernen. In Praxis Fremdsprachenunterricht [Elektronische Ressource]* / Quast Ulrike, 2009. – Zugriff unter : <https://cutt.ly/vuz2Q4D>. – (19.05.2020).
25. Siefkes M. *How Semiotic Modes Work Together in Multimodal Texts: Defining and Representing Intermodal Relations* / Martin Siefkes. – Chemnitz: Technische Universität Chemnitz, 2015. – 131 p.
26. Velica I. *Musik im DaF-Unterricht. Eine Einführung* / Ioana Velica. – Cluj-Napoca : Babeş-Bolyai University, 2009. – 12 S.
27. Walker R. *Multimodality and “The Song” : Exploiting Popular Song in the University Classroom* / Richard John Walker // *PanSIG Journal* 2017. : Reitaku University, 2017. – P. 188–195.

28. Was ist Suggestopädie [Elektronische Ressource] / DGSL Lernen Ohne Grenzen. – Zugriff unter : <https://dgs.de/suggestopadie/>. – (23.04.2020).

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

29. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Вид. 2, допов. й виправ. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.

30. Матева Г. Європейський профіль професійної компетентності вчителя-мовця : довідник [Електронний ресурс] / Галя Матева, Альбена Вітанова, Светла Ташевська; консультант-упорядник Річард Росснер; переклад з нім. Тетяна Супрун // The European Profiling Grid. – Режим доступу : https://www.goethe.de/resources/files/pdf22/Europaeisches_Profilraster_fuer_Sprachlehrende_Ukrainisch.pdf. – (15.05.2020).

31. DeutschMusikBlog [Elektronische Ressource] // Anregungen für die Didaktisierung von Liedern und Musikvideos im Bereich "Deutsch als Fremdsprache" <https://deutschmusikblog.de/>. – (29.04.2020).

32. Junge Musik aus Deutschland [Elektronische Ressource] / Goethe Institut // LAUTSTARK. – Zugriff unter : <https://www.goethe.de/de/spr/unt/ver/lst.html>. – (25.04.2020).

33. Musik im DaF-Unterricht [Elektronische Ressource] / Goethe Institut. – Zugriff unter : <http://www.goethe.de/mmo/priv/4361501-STANDARD.pdf>. – (02.05.2020).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

34. BVG – Is' mir egal [Elektronische Ressource] / Step into German. – Zugriff unter : <http://www.goethe.de/ins/us/saf/pro/stepintogerman/dfi/Film%20BVG.pdf>. – (29.05.2020).

35. Cemillan D. R. Musik im Unterricht (Teil 3): Was kann Musik im Fremdsprachenunterricht leisten? [Elektronische Ressource] / Dolores Rodriguez Cemillan. – Zugriff unter : <http://www.deutsch-als-fremdsprache.de/infodienst/2000/daf-info1-00.php3>. – (22.05.2020).
36. Dallapiazza R. M. Tangram aktuell 1 – Lektion 1-4 Kursbuch [Elektronische Ressource] / Rosa-Maria Dallapiazza, Eduard von Jan, Til Schönherr : Max Hueber Verlag, 2004. – 152 S. – Zugriff unter : <https://clck.ru/NyHdY>. – (10.05.2020).
37. Das ABC-Lied (Das Alphabet) [Elektronische Ressource] // Die besten Lernlieder zum Mitsingen. Kinderlieder. – Zugriff unter : <https://www.youtube.com/watch?v=JGZo27R5mz8>. – (15.05.2020).
38. Die 16 Bundesländer [Elektronische Ressource] // Kinderlieder zum Lernen. – Zugriff unter : <https://www.youtube.com/watch?v=LTY0rr120os>. – (15.05.2020).
39. Die Prinzen – Deutschland [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.dieprinzen.de/>. – (15.05.2020).
40. Fee Badenius Halbwissen [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.youtube.com/watch?v=btOMSMp-lrA>. – (14.05.2020).
41. Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.europaeischer-referenzrahmen.de/>. – (02.05.2020).
42. Gerhard Schöne Jule wäscht sich nie (Lieder aus dem Kinderland) [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.youtube.com/watch?v=BC-GWThQEKo>. – (13.05.2020).
43. Kati Breuer & Stephen Janetzko Arme hoch und Arme runter (Ich dreh mich um mich selbst im Kreis) [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : https://www.youtube.com/watch?v=iS5yEH_TYIE. – (12.05.2020).
44. Manfred H. Lieder und Musik im DaF-Unterricht [Elektronische Ressource] / Manfred Huth. – Zugriff unter : <http://www.manfred-huth.de/fbr/lit/lie.html>. (16.05.2020).

45. Miriam Schimm Lieder für den Deutschunterricht. Playlist [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.youtube.com/playlist?list=PL8IklCqZpZ9DNjG1gcvYFNtrpf8jkbjqS>. – (16.05.2020).
46. Music von Detlef Cordes [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.spiellieder.de/>. – (26.05.2020).
47. Lehrermaterial Musik [Elektronische Ressource] / Goethe Institut // Step Into German. – Zugriff unter : <http://www.goethe.de/ins/us/saf/prj/stg/tte/ftm/deindex.htm#kuenstlersongs>. – (25.04.2020).
48. Liederverzeichnis A-Z. Liederdatenbank [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : <https://www.liederdatenbank.de/songs/a>. – (04.05.2020).
49. Thomas D Gebet an den Planet [Elektronische Ressource]. – Zugriff unter : https://www.youtube.com/watch?v=Yc7ysAp0_Fg. – (15.05.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади навчальних завдань з використанням пісенного матеріалу

Робота з музикою без слів:

- опис музики з використанням прикметників, дієслів;
- визначення музичних інструментів;
- обговорення музики, ритму, голосів тощо;
- опис почуттів, які пробуджує музика з використанням іменників та прикметників;

- поєднання музики із зображеннями;
- написання невеликих віршів чи текстів (імпульс для творчості);
- складання історій, ситуацій, рольових ігор до музики;
- використання музики як фону для роботи в групах;

Практика навичок аудіювання:

- заповнення пропусків;
- встановлення правильного порядку;
- знаходження рими;
- виправлення неправильного тексту пісні;
- переказ змісту;
- перерахування частоти стрічання слів / речень / рим;
- визначення ключових слів;
- упорядкування слів в рядку.

Практика розуміння прочитаного:

- створення словника з лексикою;
- прочитання пісні поетапно, формування гіпотези про попередню історію, мотиви тощо або про подальший розвиток подій;
- проведення вікторин по змісту пісні;

- заповнення таблиці інформацією з пісні;
- пошук / збір / прочитання інформації про виконавців / події / людей / ситуацію, описаних в пісні.

Розвиток письмових навичок:

- написання паралельного тексту / парафразу або нової пісні;
- написання міні-діалогів;
- розробка монологу;
- написання розповіді, презентації, звіту на тему пісні;
- написання листа співаку / виконавцю пісні / до редактора музичного журналу;
- написання відгуку або коментарів;
- написання продовження пісні (нові строфи) / створення іншого закінчення пісні;
- написання вірша / листа / твору із реченнями з пісні;
- диктант почутої частини пісні та редагування (спільний диктант);
- створення асоціограми / майнд-мепу;

Практика усного мовлення:

- проведення інтерв'ю / опитування;
- підсумовування почутого в пісні в груповій роботі;
- створення інших назв для пісні;
- розігрування діалогів / рольових ігор / сценок з текстами пісень;
- проведення попереднього обговорення / обмін думками щодо теми пісні;
- обговорення теми / осіб / сюжету пісні;
- обговорення музики (смаки, уподобання, музичні стилі, музичні групи, співаки, інструменти, хіт-паради тощо);
- пошук та порівняння регіональних та міжкультурних культурних аспектів;
- обговорення власних стратегій слухання та обмін інформацією;

- відтворення пісні, караоке, спів.

Робота з граматичними та словниковими вправи:

- зміна часових форм в пісні;
- зміна займенників / іменників / прикметників (антоніми, синоніми) / сполучників;

- пошук / визначення складних та невідомих слів у словнику;
- запис ключових слів;
- розстановка розділових знаків;
- виправлення правопису;
- заміна картинок словами;
- сформування і додавання асоціативного куща / майнд-мепу з лексикою з пісні.

Використання Інтернет ресурсів, ігор та проектної роботи:

- запис рядків пісні на аркушах паперу та розподіл їх серед учнів для складення їх у правильному порядку;
- міні-театральні вистави / міні-діалоги / рольові ігри з текстами прослуханого.
- представлення списку хітів, розробка дискографії, представлення пісні виконавця в класі;
- виготовлення плакатів з біографіями та дискографіями музикантів;
- сформування добровільного німецького хору і виступ на тижні культури або в кінці року;
- розробка радіопрограми, музичного шоу німецькою музикою.
- переглядай музичних відеороликів та опис / порівняння відео-зображення та тексту пісні;
- виконання пісні під час її відтворення.

Джерела: [8; 33; 47]

Додаток Б

Приклади вправ для опрацювання пісні „Der Tag, wie geht’s“

Übung 1. Hören Sie sich das Lied an. Nach dem hören ergänzen Sie die Sätze mit den Phrasen aus dem Kasten. Hören Sie das Lied zum zweiten Mal, überprüfen Sie Ihre Antworten.

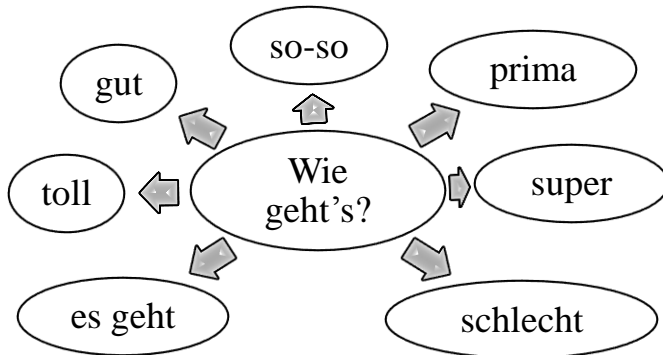
1. Wie geht es Ihnen / Guten Tag / danke / sehr gut / es geht

- _____!
- Guten Tag!
- _____?
- Gut, danke. Und Ihnen?
- Auch gut, _____.
- _____?
- Na ja, _____.

2. Guten Tag / Wie ist Ihr Name / heiße / mein Name / Sie / Ich heiße / Genau / Woher kommen Sie

- _____! _____?
- Ich _____ Yota.
- Yota?
- Yota ist _____. Und _____?
- _____ Miller.
- Miller?
- _____!
- _____?
- Aus Australien.

Übung 2. Partnerarbeit. Stellen Sie sich vor. Chatten Sie mit Klassenkameraden, verwendet dabei die Phrasen und Wörter aus dem Lied und aus dem Schema „Wie geht’s?“.

Додаток В

Приклади вправ для опрацювання пісні „Is’ mir egal, egal“

Übung 1. Hören Sie sich das Lied an. Lesen Sie den Text des Liedes. Ergänzen Sie die Tabelle.

Was war dem Kontrolleur egal?	Was war dem Kontrolleur nicht egal?

Übung 2. Gruppenarbeit. Nachdem Sie den Videoclip zweimal angesehen haben, bringen Sie die Fotos in die richtige Reihenfolge. Lesen Sie die Auszüge aus dem Lied und verbinden Sie sie mit Fotos.

		Musik laut – is’ mir egal
		Keine Ticket – ist nicht egal
		Bart an Ladies – is’ mir egal
		Junge macht Spagat
		Käse reiben – is’ mir egal
		Keine Kleingeld – is’ mir egal
		Oma mit Gruftis – is’ mir egal

Додаток Г

Приклади вправ для опрацювання пісні „Deutschland“

Übung 1. Hören Sie sich das Lied an. Charakterisieren Sie das Lied, wählen Sie die passenden Adjektive dafür. Begründen Sie Ihre Wahl.

langweilig	aggressiv	feierlich	friedlich
nett	erzählend	stürmisch	beruhigend
angenehm	kämpferisch	tänzerisch	düster
traurig	aufdringlich	hart	beeindruckend
klagend	monoton	heiter	begeistert
kraftvoll	ernst	unheimlich	dynamisch
träumerisch	treibend	humorvoll	einfühlsam

Übung 2. Hören Sie sich das Lied zum zweiten Mal an. Lesen Sie den Text des Liedes. Machen Sie ein paar Sätze über die positive und negative Images Deutschlands.

Übung 3. Leseverstehen und Hörverstehen Training. Bringen Sie die Teile des Textes in die richtige Reihenfolge. Hören Sie das Lied zum dritten Mal und überprüfen Sie die Antworten.

Die Allerbesten in jedem Sport, die Steuern hier sind Weltrekord. Bereisen sie Deutschland und bleiben sie hier, auf diese Art von Besuchern warten wir.	
Es bilden sich viele was auf Deutschland ein und mancher findet es geil, ein Arschloch zu sein. Es gibt manchen, der sich gern über Kanaken beschwert und zum Ficken jedes Jahr nach Thailand fährt.	
Wir sind besonders gut im Auf-die-Fresse-hau'n, auch im Feuerlegen kann man uns vertrauen. Wir steh'n auf Ordnung und Sauberkeit, wir sind jederzeit für 'nen Krieg bereit.	

Nur eine Kleinigkeit ist hier verkehrt und zwar, dass Schumacher keinen Mercedes fährt.	
Deutsch, Deutsch... Natürlich hat ein Deutscher „Wetten, dass“ erfunden, vielen Dank für die schönen Stunden. Wir sind die freundlichsten Kunden auf dieser Welt, wir sind bescheiden, wir haben Geld.	1
Das alles ist Deutschland - das sind alles wir Wir leben und wir sterben hier Deutsch, Deutsch,...	
Wir sind überall die besten - natürlich auch im Bett und zu Hunden und Katzen besonders nett. Das alles ist Deutschland...	
Es kann jeder hier wohnen, dem es gefällt, wir sind das freundlichste Volk auf dieser Welt. Deutsch, Deutsch,...	
Schönen Gruß an die Welt, seht es endlich ein, wir können stolz auf Deutschland... SCHWEIN! SCHWEIN!... Das alles ist Deutschland...	
Das alles ist Deutschland, das alles sind wir Das gibt es nirgendwo anders - nur hier nur hier.	
Wir lieben unsere Autos mehr als unsere Frau'n, denn deutschen Autos können wir vertrauen. Gott hat die Erde nur einmal geküsst, genau an dieser Stelle, wo jetzt Deutschland ist.	

Додаток Д**Приклади вправ для опрацювання пісні „Jule wäscht sich nie“****Übung 1. Hören Sie das Lied. Vervollständigen Sie die Lücken.**

Ein hübsches _____ ist die Jule,
sie _____ auch gerne in die _____,
nur eines finden alle _____, daß Jule sich nicht _____,
Sieht man sie _____ heißt es "Hm",
hört man sie _____ heißt es "Ah"
doch _____ man sie, dann _____ es "Iiih" –
denn Jule _____ sich _____.

Übung 2. Finden Sie die Wörter verschiedener Wortarten im Text des Liedes und bilden Sie damit Sätze oder eine Geschichte.

Додаток Е

Приклади вправ для опрацювання пісні „Halbwissen“

Übung 4. Erklären Sie die Bedeutung von Wörtern und Phrasen aus dem Lied:

- Informationen sprudeln
- Meinungsmanipulationsgejage
- GEMA
- Was ich auch tu

Übung 2. Definieren Sie die Wörter und Phrasen.

- a) unnützes Wissen.
- b) oberflächliches Wissen.
- c) Allgemeinwissen
- d) Fachwissen

Übung 3. Training der Sprechfähigkeiten. Diskutieren Sie mit Klassenkameraden zum Thema des Songs in kleinen Gruppen.

- Was ist Halbwissen?
- Wie kann Halbwissen entstehen?
- In welchen Bereichen verfügen Sie über Halbwissen?

Додаток Ж

Приклади вправ для опрацювання пісні „Gebet an den Planet“

Übung 1. Welcher andere Name passt zum Song? Begründen Sie Ihre Wahl.

- a) Die Bedrohung des Planeten.
- b) Zusammen sind wir stark.
- c) Die Zerstörung der Erde.
- d) Ihr Vorschlag

Übung 2. Beantworten Sie die Fragen, nachdem Sie sich mit dem Text des Liedes bekannt gemacht haben.

- 1. Aus welchen drei Teilen besteht der Planet?
- 2. An wen wendet sich der Sänger in der ersten Strophe?
- 3. Was stört die Harmonie?
- 4. Welche Aufgabe übernimmt der Sänger?
- 5. An wen wendet sich der Sänger in der dritten Strophe?
- 6. Welcher Rat wird gegeben?
- 7. Was soll man letztlich verstehen und tun?
- 8. Welche Definition vom Gebet gibt der Sänger?
- 9. Welche Rolle übernimmt hier der Sänger?
- 10. Was ist mit „unser Licht“ gemeint?

Übung 3. Diskutieren Sie zum Thema Umweltschutz.

- 1. Welche Gefahren drohen unserem Planeten in der Zukunft?
- 2. Ist unser Planet noch zu retten?

Додаток II

Приклади пісень для вивчення німецької мови на різних рівнях

Interpret	Titel	Thematik / Grammatik	Niveau
Mo-do	1, 2 – Polizei	Zahlen / Wortschatz	A1
Trio	Da, da, da	Präsens	A1
Die Beatles	Sie liebt dich	Personalpronomen Akk/Dat	A1
Die Beatles	Gib mir deine Hand	Personalpronomen Akk/Dat	A1
Rammstein	Wo bist du?	Präsens	A1
Wise Guys	Nur für Dich	Perfekt / Wortschatz	A1-A2
Lichterkind	Körperteil Blues	Körperteile	A1-A2
Gisbert zu Knyphausen	Immer muss ich alles sollen	Modalverben	A1-A2
Rammstein	Ich will	Modalverben	A1-A2
Tokio Hotel	An deiner Seite	Präsens	A1-A2
Tokio Hotel	Durch den Monsun	Präpositionen	A1-A2
Tim Toupet	So ein schöner Tag (Fliegerlied)	Präsens (Partystimmung)	A1-A2
Echt	Du bist nicht echt	Präsens	A1-A2
Rammstein	Du Hast	Wort-Satz-Struktur / Modalverb wollen	A1-A2
Wir sind Helden	Müssen nur wollen	Modalverben	A1-A2
Friedrich Liechtenstein	Edeka – Supergeil	Präpositionen und Adverbien	A1-A2
Annett Louisan	Eve	Adjektive	A1.2- A2

Die Fantastischen 4	MFG	Buchstaben/ Abkürzungen	A1-B2
Stephan Remmler	Bitte, bitte Barbarella	Körperteile	A2
Philipp Dittberner	Ich frag mich	Beziehung, Perfekt	A2
Die Doofen	Möbel Model	Präteritum	A2
Johanna von Kochzian	Das bisschen Haushalt	Haushalt Frauenrolle	A2
Alexander Knappe	Weil ich wieder zu Hause bin	Konjunktion weil	A2
BVG	Ist mir egal	Landeskunde	A2
Die Prinzen	Was soll ich ihr schenken?	Geschenke	A2-B1
Wise Guys	Du bist dran	WG/ Haushalt	A2-B1
Wise Guys	Relativ	Partnerschaft	A2-B1
Wise Guys	Deutsche Bahn	Landeskunde: Deutsche Bahn	B1
Die Ärzte	Junge	Probleme in der Jugend	B1
SDP	Zeit verschwenden	Probleme in der Jugend	B1
Die Prinzen	Deutschland	Landeskunde: Deutschland	B1
Nena	Willst du mit mir gehen	Präsens/ Partnerschaft	B1
Falco	Rock me Amadeus	Präteritum	B1
Annett Louisan	Drück die 1	das Satzgefüge	B1
Tote Hosen	Nur zu Besuch	Konnektoren	B1-B2
Die Prinzen	Was hast du getan?	Perfekt	B1-B2

Wise Guys	Du kannst nicht alles haben	Relativsätze	B1-B2
Wise Guys	Denglish	Anglizismen	B1-B2
Nena 99	Luftballons	Krieg	B1-B2
Die Prinzen	Millionär	Konjunktiv II	B1-B2
Tic Tac Toe	Verpiss dich	Perfekt / Partnerstreit	B1-B2
Dago Schelin	Kein schöner Land	Landeskunde/ Wortschatz	B2
Sportfreunde Stiller	57,74,91, 2010	Landeskunde: Fussball	B2
Rammstein	Auslander	Landeskunde	B2
Fee Badenius:	Mein Kind	Verben und Ausdrücke mit Präpositionen / gesprochenes Deutsch	B2
Fee Badenius	Halbwissen	Deutsche Literatur / Wortschatz	B2
Comedian Harmonists	Ein Freund, ein guter Freund	A-Cappella verstehen	B2
Saitenwynd	Hoppela du Deppela	Dialektverständnis	C1
Frankenbänd	Vogelbeerbaum	Dialektverständnis	C1
Frankenbänd	Das ist doch der allerschönste Dialekt	Dialektverständnis	C1
Thomas D	Gebet an den planet	Umweltschutz	C1

Джерела: [31; 32; 48; 45]